

Kontakty z Mediami
i Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
KOMUNIKAT PRASOWY nr 58/16

Luksemburg, 7 czerwca 2016 r.

Wyrok w sprawie C-47/15

Séline Affum / Préfet du Pas de Calais et Procureur général de la Cour
d'appel de Douai

„Dyrektywa w sprawie powrotów” sprzeciwia się możliwości orzeczenia wobec obywatela państwa nienależącego do Unii Europejskiej – przed wszczęciem wobec niego procedury powrotu – kary pozbawienia wolności tylko z powodu jego nielegalnego wjazdu na terytorium państwa członkowskiego przez granicę wewnętrzną strefy Schengen

Podobnie jest w sytuacjach, gdy ów obywatel, znajdując się w sytuacji zwykłego tranzytu na terytorium danego państwa członkowskiego, zostanie ujęty w trakcie opuszczania strefy Schengen oraz gdy objęty jest procedurą readmisji do państwa członkowskiego, z którego przyjechał

Dyrektywa w sprawie powrotów nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich („dyrektywa w sprawie powrotów”)¹ wprowadza wspólne normy i procedury stosowane przez państwa członkowskie w odniesieniu do powrotów nielegalnie przebywających obywateli państw nienależących do Unii Europejskiej (państw trzecich).

Dyrektywa zobowiązuje państwa członkowskie do wydania decyzji nakazującej powrót wobec każdego nielegalnie przebywającego obywatela państwa trzeciego. Co do zasady, z chwilą wydania tej decyzji zaczyna biec okres dobrowolnego powrotu, po upływie którego, jeśli zachodzi taka konieczność, stosowane są przymusowe środki wydaleniowe.

W przypadku nieopuszczenia przez obywatela państwa trzeciego terytorium państwa członkowskiego dobrowolnie, dyrektywa zobowiązuje państwa członkowskie do jego przymusowego wydalenia przy użyciu możliwie najmniej restrykcyjnych środków. Dopiero w sytuacji, gdy istnieje ryzyko, że wydalenie będzie nieskuteczne, państwo członkowskie może zastosować wobec danej osoby środek detencyjny, którego czas trwania w żadnym razie nie może przekroczyć 18 miesięcy.

Prawo francuskie przewiduje możliwość orzeczenia wobec obywateli państw trzecich, którzy wjechali na terytorium francuskie nielegalnie, kary pozbawienia wolności w wymiarze jednego roku. Dodatkowo we Francji osoba, wobec której istnieją uzasadnione powody, aby podejrzewać, że popełniła lub zamierzała popełnić zbrodnię lub występki zagrożone karą pozbawienia wolności może zostać tymczasowo pozbawiona wolności i pozostawiona do dyspozycji organów prowadzących dochodzenie [„garde à vue” („zatrzymanie”)].

W dniu 22 marca 2013 r. Séline Affum, obywatelka Ghany, została ujęta przez francuską policję w punkcie wjazdu do tunelu pod kanałem La Manche w chwili, gdy znajdowała się na pokładzie autobusu jadącego z Gandawy (Belgia) do Londynu (Zjednoczone Królestwo). Po okazaniu paszportu belgijskiego zawierającego nazwisko i zdjęcie innej osoby, nie będąc w posiadaniu żadnego innego dokumentu tożsamości, została zatrzymana z powodu nielegalnego wjazdu na terytorium francuskie, a następnie umieszczona przez władze francuskie w ośrodku detencyjnym w oczekiwaniu na readmisję do Belgii.

¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/115/WE z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie wspólnych norm i procedur stosowanych przez państwa członkowskie w odniesieniu do powrotów nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich (Dz.U. L 348, s. 98). Dania, Zjednoczone Królestwo i Irlandia nie są objęte tą dyrektywą.

Sélina Affum zakwestionowała zgodność z prawem decyzji o umieszczeniu jej w ośrodku detencyjnym, skutkiem czego Cour de cassation (francuski sąd najwyższy) zwrócił się do Trybunału Sprawiedliwości z pytaniem, czy w świetle „dyrektywy w sprawie powrotów” nielegalny wjazd obywatela państwa trzeciego na terytorium krajowe może być zagrożony sankcją w postaci kary pozbawienia wolności.

W dzisiejszym wyroku Trybunał najpierw przypomniał swój wyrok w sprawie Achughbaban², którego konkretnie dotyczyło pytanie Cour de cassation. Trybunał orzekł w tym wyroku, że **„dyrektywa w sprawie powrotów” sprzeciwia się wszelkim uregulowaniom państwa członkowskiego przewidującym możliwość orzeczenia za nielegalny wjazd kary pozbawienia wolności** względem obywatela państwa trzeciego, wobec którego nie została jeszcze zakończona ustanowiona tą dyrektywą procedura powrotu. Na gruncie tego wyroku dyrektywa pozwala jednak na orzeczenie kary pozbawienia wolności względem takiego obywatela, jeżeli zastosowano już wobec niego tę procedurę, ale nadal nielegalnie i bez uzasadnionego powodu przybywa on na terytorium państwa członkowskiego³. Dyrektywa nie stoi też na przeszkodzie możliwości umieszczenia obywatela państwa trzeciego w ośrodku detencyjnym w celu poczynienia ustaleń co do legalności jego pobytu.

Trybunał stwierdził następnie, że nielegalny wjazd stanowi jedną z okoliczności mogących przesądzać o nielegalności pobytu w rozumieniu „dyrektywy w sprawie powrotów”. **Dyrektywa ma zatem zastosowanie do obywatela państwa trzeciego – takiego jak S. Affum – który nielegalnie wjechał** na terytorium państwa członkowskiego i który w związku z tym – jak się przyjmuje – przebywa tam nielegalnie. Stąd taki obywatel powinien zostać objęty przewidzianą w dyrektywie procedurą powrotu, która zmierza do jego wydalenia, przy czym owa procedura powinna wobec niego toczyć się aż do momentu, w którym jego pobyt nie zostanie ewentualnie zalegalizowany.

Trybunał wskazał też, że ustanowione w dyrektywie wyjątki⁴ nie pozwalają państwom członkowskim na wyłączenie obywatela – takiego jak S. Affum – z zakresu stosowania tej dyrektywy wyłącznie z powodu nielegalnego przekroczenia przez niego granicy wewnętrznej strefy Schengen (w niniejszym przypadku granicy francusko-belgijskiej) lub jego zatrzymania w trakcie próby opuszczenia tej strefy (Zjednoczone Królestwo nie należy bowiem do strefy Schengen).

Ponadto okoliczność, że S. Affum objęta jest procedurą readmisji do państwa członkowskiego, z którego przybyła (Belgia), nie sprawia, że dyrektywa nie ma zastosowania w jej przypadku. Readmisja skutkuje bowiem wyłącznie przeniesieniem obowiązku przeprowadzenia procedury powrotu na państwo członkowskie, które ma przyjąć tego obywatela (w niniejszym przypadku Belgia). Wykonanie kary pozbawienia wolności wobec nielegalnie przebywającego obywatela państwa trzeciego opóźniłoby wszczęcie wspomnianej procedury, a w rezultacie skuteczne wydalenie takiego obywatela, co podważałoby skuteczność (*effet utile*) omawianej dyrektywy.

Wreszcie sytuacja zwykłego tranzytu, w jakiej znajduje się S. Affum, nie wyłącza zastosowania dyrektywy – skoro obywatel państwa trzeciego, który znajduje się na pokładzie autobusu, nie spełniając warunków wjazdu, siłą rzeczy obecny jest na terytorium danego państwa członkowskiego (w niniejszym przypadku Francji), jego pobyt w tym państwie członkowskim jest „nielegalny” w rozumieniu dyrektywy, jako że dyrektywa nie przewiduje kryteriów odnoszących się do minimalnego okresu pobytu na terytorium państwa członkowskiego ani do zamiaru pozostania na nim.

² Wyrok Trybunału z dnia 6 grudnia 2011 r. w sprawie *Achughbaban* (C-329/11, zob. [komunikat prasowy nr 133/11](#)).

³ W innym wyroku Trybunał wyjaśnił, że dyrektywa nie sprzeciwia się też możliwości orzeczenia kary pozbawienia wolności wobec nielegalnie przebywającego obywatela państwa trzeciego, wobec którego zastosowano procedurę powrotu, po czym obywatel ten ponownie wjechał na terytorium państwa członkowskiego z naruszeniem nałożonego na niego zakazu wjazdu (wyrok Trybunału z dnia 1 października 2015 r. w sprawie *Celaj*, C-290/14, zob. [komunikat prasowy nr 112/15](#)).

⁴ Na gruncie dyrektywy państwa członkowskie mogą zdecydować o niestosowaniu dyrektywy do obywateli państw trzecich, którzy podlegają zakazowi wjazdu zgodnie z art. 13 kodeksu granicznego Schengen lub którzy zostali zatrzymani lub ujęci przez właściwe organy w związku z nielegalnym przekraczaniem lądowej, morskiej lub powietrznej zewnętrznej granicy tego państwa członkowskiego oraz którzy nie otrzymali następnie zezwolenia na pobyt lub prawa pobytu w tym państwie członkowskim.

Skoro więc dyrektywa znajduje zastosowanie do S. Affum, nie można wobec niej – przed wszczęciem procedury powrotu – orzec kary pozbawienia wolności z tego tylko powodu, że nielegalnie wjechała na terytorium francuskie. Tymczasem władze francuskie nawet nie wszczęły tej procedury.

Trybunał orzekł w związku z tym, że z tych samych powodów, na jakie wskazał w wyroku w sprawie Achughbadian, państwa członkowskie nie mogą dopuszczać – ze względu na sam nielegalny wjazd, który przesądza o nielegalności pobytu – możliwości stosowania kary pozbawienia wolności względem obywateli państw trzecich, wobec których określona w dyrektywie procedura powrotu nie została jeszcze zakończona, gdyż wymierzenie takiej kary może zakłócić tę procedurę i opóźnić powrót, co w konsekwencji godziłoby w skuteczność (*effet utile*) tej dyrektywy. Trybunał uściślił jednak, że nie wyklucza to możliwości stosowania przez państwa członkowskie sankcji w postaci kary pozbawienia wolności za popełnienie innych występku niż występki związane z samym tylko faktem nielegalnego wjazdu, również w sytuacjach, gdy procedura powrotu nie została jeszcze zakończona.

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) wyroku znajduje się na stronie internetowej CURIA w dniu ogłoszenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793